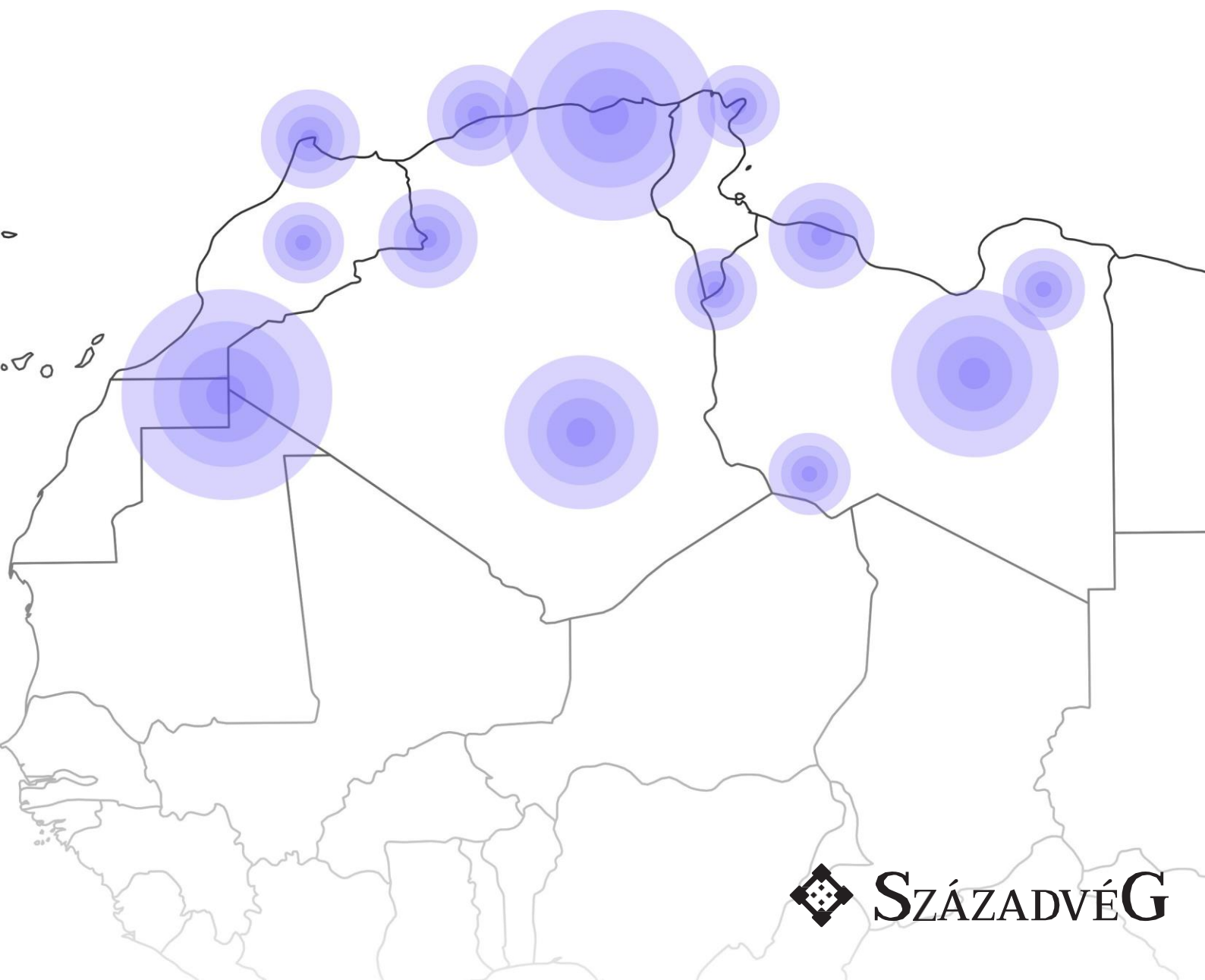

A Maghreb-misszió

A nagy európai energiaverseny

2024. március. 14.

Századvég Konjunktúrakutató Zrt.

SZÁZADVÉG

Miközben Európa még épp, hogy csak kiheverte a keleti határain kirobbant konfliktus kezdeti sokkját, és próbál úrrá lenni annak további sorsán, máris egy újabb háború kopogtatott a kontinens ajtaján. 2023. október 7-én a Hamász fegyveresei bibliai kegyetlenségű csapást mértek Izraelre, lángba borítva ezzel az egyébként is hányattatott sorsú régiót. Az európai döntéshozók figyelme most mindinkább délre fordul, hogy megakadályozzák a konfliktus eszkalációját. Ugyanakkor a térség felé irányuló megkülönböztetett figyelmet nemcsak a kegyetlen harcok, hanem az ellátásbiztonsági, gazdasági és energiapiaci aktualitások is erősen indokolhatják. Az előző, Kelet-Mediterráneummal foglalkozó elemzésünkben már részletesen foglalkoztunk a régió ezen felének szénhidrogénvagyonával és az annak kitermeléséért zajló kíméletlen versennyel. Bár a feltárt információk alapján a Földközi-tenger keleti medencéje páratlan lehetőségekkel kecsegtethet Európa számára, érdemes odafigyelnünk az eggyel nyugatabbra található észak-afrikai nagyrégióra is, azaz a Maghreb-térségre.

Napjainkban főleg az illegális migráció és a véres forradalmak kapcsán találkozhattunk az észak-afrikai régió ezen szegletével a hírekben, ám nem szabad megfeledkeznünk az ott található jelentős szénhidrogénkészletekről és demográfiai tartalékokról sem. Az olcsó energia és bőséges munkaerő megfelelő elegye a politikai stabilitással karöltve rakétaként húzhatja fel a térség némely országainak versenyképességét. Ez mindamelllett, hogy jelentős gazdasági lehetőségekkel kecsegtethet Európa számára, akár még az illegális migráció okozta fokozódó nyomást is mérsékelheti.

De vajon a régió mely országai rendelkeznek ezekkel a hatalmas szénhidrogénkészletekkel, és azok bekapcsolódhatnak-e majd az európai ellátásbiztonság megerősítésébe? Erre keressük a választ a következő Maghreb-térségről szóló elemzésünkben, amelyben áttekintjük a régiót alkotó országok szénhidrogén-kitermelését és energetikai sajátosságait.

Tartalom

Jelentős szénhidrogénkészleteket rejthet a Maghreb-térség	3
Függőségek hálójában: Marokkó _____	3
Algéria sokat profitált az energiahordozók áremelkedéséből _____	6
Tunézia leszakadozik a mezőnytől _____	9
Líbiai energiaiparát megtépázta a polgárháború _____	12
Jövőbeli kilátások: életszínvonal és migráció _____	17

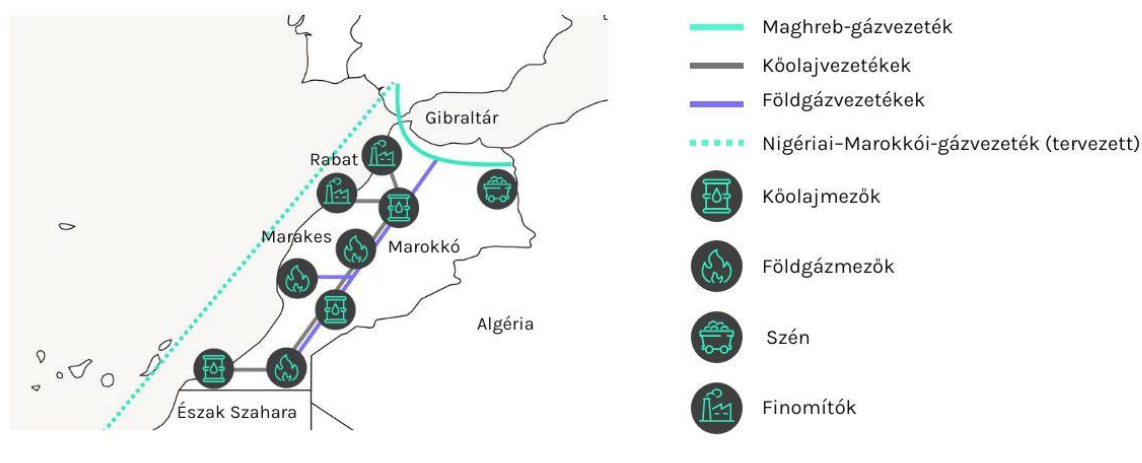
Jelentős szénhidrogénkészleteket rejtethet a Maghreb-térség

Az észak-afrikai térség mindig is kiemelt fontossággal bírt Európa szempontjából, különösen igaz ez a jelenlegi migrációs és energiaválság által terhelt időszakban. A területen lévő országok nagy része gazdag [szénhidrogénkészletekkel](#) rendelkezik, ami vonzó lehetőségeket kínál az európai kontinens számára, nem beszélve a még [feltáratlan](#), sekély, part menti területekről. A „Maghreb” kifejezés arabul nyugatot jelent, amely az észak-afrikai arab világ nyugati és keleti térségét hivatott megkülönböztetni. Ez a régió a Nílustól nyugatra és a Szaharától északra fekvő terület. Az itt található országok közé tartozik Marokkó, Algéria, Líbia, Tunézia és több spanyol exklávé, de olykor még Mauritániát is ide tagolják be. Ezek az országok, Marokkó kivételével, jelentős kőolaj- és földgázkészlettel, valamint számos, a földgáz és kőolaj Európába továbbítására alkalmas csővezeték és tengeri infrastruktúrával rendelkeznek.

Függőségek hálójában: Marokkó

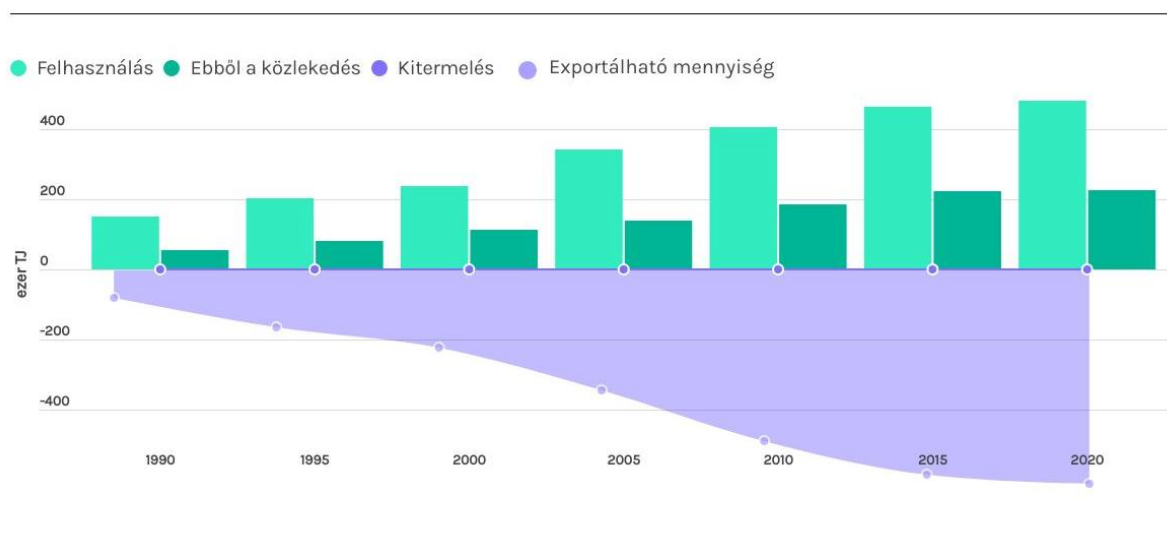
Bár az észak-afrikai királyság közel sem rendelkezik mesés szénhidrogénkészletekkel, mégis érdemes alaposabban megvizsgálni az ország energetikai jellemzőit, tekintettel annak dinamikus gazdasági fejlődésére és a migrációval kapcsolatos érintettségére. Marokkó energiahordozókban szegény ország. Az elmúlt években ugyan történt néhány kisebb felfedezés, ám ezen tengeri offshore olajmezők sem tudták érdemben enyhíteni az ország importfüggőségét.

MAROKKÓ ENERGIAFÖLDRAJZA

Ugyanakkor akadnak olyan [tervek](#), amelyek megvalósítása, ha megoldást nem is kínálna, de jelentősen csökkentené az ellátásbiztonsági kockázatokat: ilyen például egy, az afrikai partvidék közelében futó tengeri gázvezeték, ami összeköti Nigériát Spanyolországgal. Egy ilyen infrastruktúra lehetővé tenné Marokkó számára is, hogy közvetlenül férhessen hozzá a nigériai készletekhez. Bár ezen terv leginkább a jelenlegi szénimportot lenne csak képes kiváltani, a kőolaj esetében továbbra is masszív behozatalra szorulna az ország, ahogy az a következő ábrán is látható.

OLAJKITERMELÉS/-FELHASZNÁLÁS (MAROKKÓ)

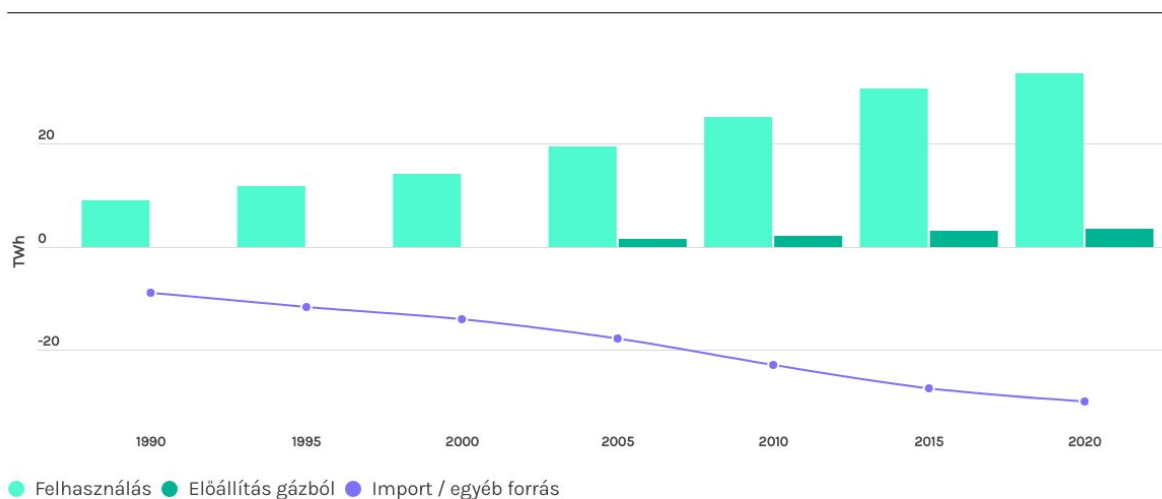
Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Marokkó kőolajfelhasználása a 90-es évek óta folyamatosan emelkedik, különösen a közlekedési ágazatban: 2020-ban már közelítette az 50 százalékos részarányt ezen a területen. Ebben az időszakban az ország saját kőolajkitermelése minimális volt, bár néhány kisebb kőolajmezőt felfedeztek, melyek még nem szerepeltek az IEA adatbázisaiban. 2020 végére az ország kőolajimport-igénye elérte a 480 ezer terajoule-t, amelyet a Casablanca és Rabat térségében található finomítók dolgoznak fel. Az ország földgázfelhasználása elenyésző, tekintettel az energiahordozóból elérhető ugyancsak jelentéktelen készleteire. Ugyan a szénhidrogének hiánya miatt Marokkó jelentős részben importra szorul, van olyan nyersanyaga, amely jelentős világpiacon pozíciót biztosít számára: ilyen például a foszfát. **Az ország a foszfátkitermelés tekintetében vezető szerepet tölt be, amivel tetemes gazdasági és stratégiai előnyre tehet szert a jövőben.** A foszfát ugyanis esszenciális jelentőséggel bír a műtrágya- és növényvédőszer-gyártásban.

Annak ellenére, hogy a 37 milliós országnak nagy szüksége van az energiahordozók importjára, még nem feltétlenül kellene jelentős nyersanyagellátási kihívásokkal

küzdenie, hiszen a szomszédos Algéria mesés kőolaj- és földgázkészletekkel rendelkezik. Ám a két ország között olyan mély konfliktus húzódik, ami gátolja a hatékony energiakereskedelmet. Ennek fő oka, hogy Marokkó, miután 1975-ben függetlenedett Spanyolországtól, megszállta a nyugat-szaharai térséget, amely kiváltotta a szomszédos Algéria haragját. Az ellenségeskedés 2023-ben addig fajult, hogy Algéria nem hosszabbította meg a Marokkón keresztül történő európai földgázimport-szerződéseket. Ezáltal megszűnt transzfer országai státusza, és elesett attól a lehetőségtől, hogy hozzáférjen az algériai gázhoz. Márpedig nagy szükség lenne az energiára a marokkói gazdaságban, ugyanis dinamikus emelkedik az ország villamosenergia-felhasználása, ahogy ezt az alábbi ábra is szemlélteti.

VILLAMOSENERGIA-FELHASZNÁLÁS/-ELŐÁLLÍTÁS (MAROKKÓ)

Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Ahogy az az ábra alapján látható, a kőolaj-felhasználáshoz hasonlóan a villamosenergia-felhasználás is dinamikus emelkedett az elmúlt évtizedekben. A felhasználás teljes volumene a 2020-as évekre már mintegy háromszorosa volt az 1990-es, bázisszintnek tekintett értékeknek.

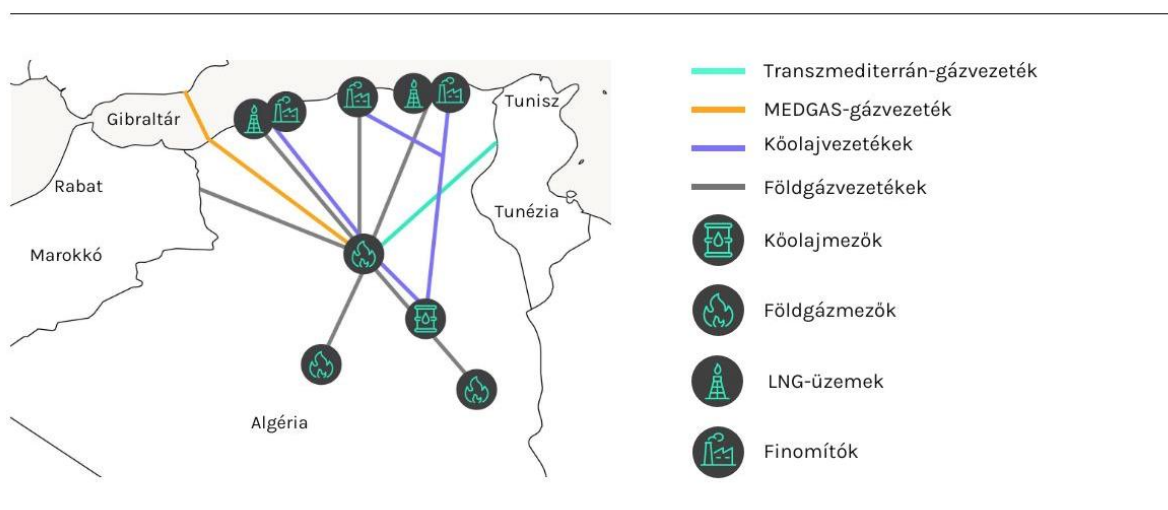
Joggal merülhet fel a kérdés, hogy ha az ország a kőolajimportjának közel felét a közlekedésben használja fel, miközben a földgázfelhasználása elhanyagolható, úgy miből biztosítja a szükséges villamos energiát. A válasz nem más, mint a kőszén. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy Marokkó ezen energiahordozóból is mára már csak egy szerény készlettel rendelkezik. A marokkói szénkitermelés története viszonylag rövid múltra tekint vissza, hiszen a 20. század elején kezdődött, ám a gazdaságosan kitermelhető készletek hamar elapadtak, így az ott található bányák is bezártak. Napjainkban már ezen energiahordozó vonatkozásában is jelentős importra szorul az ország, melyben a Dél-afrikai Köztársaság és Oroszország a legfontosabb kereskedelmi partnerei. Marokkó láthatóan

óvatosan foglal állást az orosz-ukrán konfliktus vonatkozásában, hiszen az energiatüggőse miatt veszélybe kerülhetne az egyik legfontosabb szénbeszerzési lehetősége, amelyben mind Oroszország, mind az orosz vezetéssel baráti országok fontos szerepet játszanak.

Algéria sokat profitált az energiahordozók áremelkedéséből

Algéria gazdaságában kulcsfontosságú szerepet tölt be energiaszektor. Az ország jelentős szénhidrogénkészletekkel rendelkezik, amelyek kitermelése és értékesítése alkotja a nemzetgazdaságának motorját.

ALGÉRIA ENERGIAFÖLDRAJZA

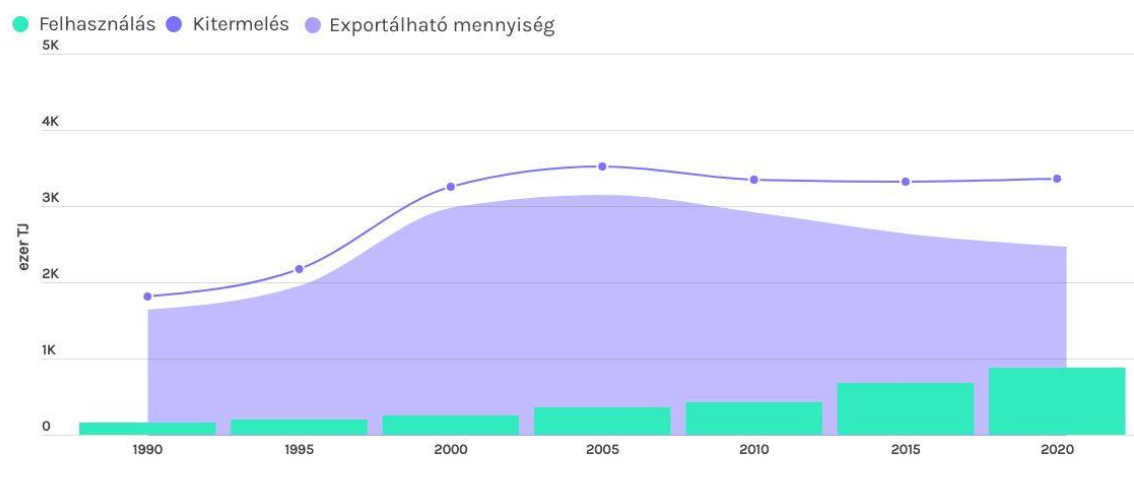

Forrás: Századvég saját szerkesztés, [AET](#) 2022

Algéria teljes bevételének majdnem 95 százalékát az energiaexport teszi ki, aminek fő cikkei a kőolaj és a földgáz. Az ország e téren nem csak regionális, de nemzetközi szempontból is magasan jegyzett. Az OPEC (Olajexportáló Országok Szervezete) tagja, és fontos szerepet játszik a globális, de különösen az európai energiapiaci stabilitás fenntartásában. Bár elmúlt évek történései alapján nehéz elképzelni, de ez egyben kockázati faktor is lehet. **Az olajárak ingadozása jelentős hatást gyakorolhat az algériai költségvetésre, így a világpiaci árak esetleges csökkenés súlyosan érintheti a 44 milliós ország költségvetését. Az olajárak esetleges emelkedése viszont rendkívül kedvezően hathat a bevételi oldalra, mint ahogy az az energiaválság kapcsán is megfigyelhető volt.** Ráadásul a kitermelhető készletek volumene az előzetes szakértői becslések alapján jelentősen bővíthet. A legfrissebb adatok szerint Algéria az egyik legnagyobb igazolt földgázkészlettel

rendelkező ország a világon. Az itt található földgázkészletek elérhetik a 2400–2500 milliárd köbméteres volument is, ráadásul folyamatosak az újabb feltárások. Ez a mennyiség hazánk számára 240 évig lenne elegendő, de az egész EU is közel 5 évig lenne képes működni egy ekkora volumennel. De még messze a felfedezések korának vége. A Sonatrach például nemrégiben fedezett fel egy újabb kiterjedt mintegy 100–350 milliárd köbméteres mezőt.

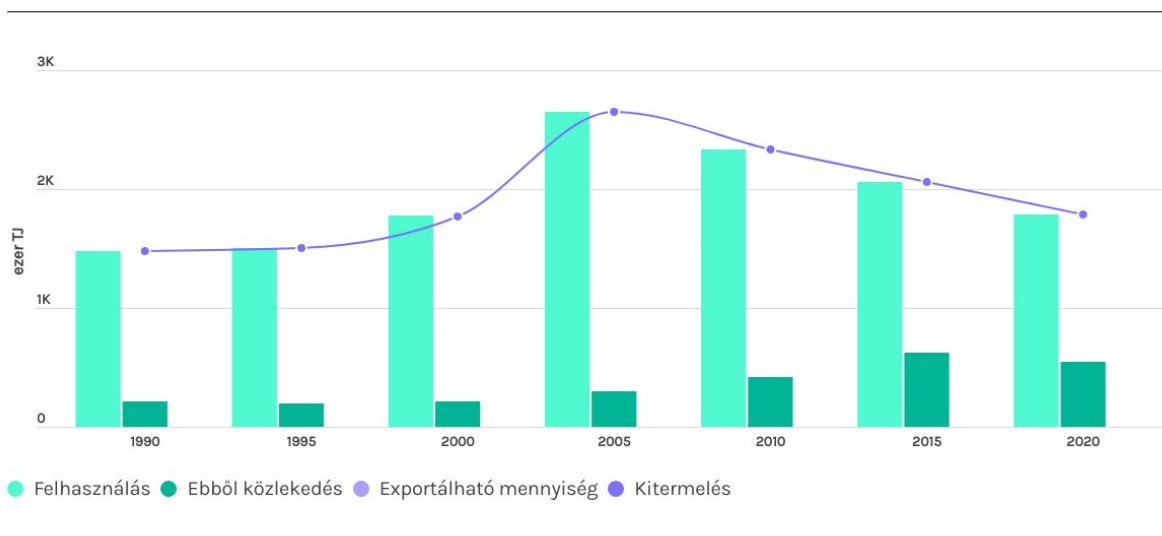
FÖLDGÁZKITERMELÉS/-FELHASZNÁLÁS (ALGÉRIA)

Forrás: Századvég becslés, IEA 2020

A fenti ábrán jól látható a potenciálisan exportálható mennyiségek jelenléte, a többlet szinte biztosan vevőre talált a világpiacon. Az évek előrehaladtával viszont az ország saját felhasználása is jelentős mértékben emelkedett, amit csak tovább fokozhat a dinamikus iparosodás és az életszínvonal növekedése. Ennek következtében 2005-től fokozatosan egyre csak apad a potenciálisan értékesíthető mennyiség volumene. Persze az ország meglévő készleteit ismerve még hosszú ideig a nettó exportőrök táborát fogja erősíteni az észak-afrikai állam. Ráadásul a kőolaj tekintetében sem kell szégyenkeznie Algériának, mivel több mint 12 milliárd hordóra becsülik a kitermelhető készleteit. Ráadásul a tavalyi évben 6 új kőolajmező került feltárássra a líbiai határ közelében. Az országra vonatkozó ezirányú adatsorainkat a következő ábrán szemléltetjük.

OLAJKITERMELÉS/-FELHASZNÁLÁS (ALGÉRIA)

Forrás: Századvég becslés, IEA 2020

Érdemes ugyanakkor megjegyezni, hogy ezen energiahordozó esetében számos furcsaságra bukkantunk a publikusan elérhető adatok feldolgozása során. Az IEA adatai alapján az ország kitermelése ugyan jelentős, ám a kitermelt mennyiség pontosan megegyezik az országon belül felhasznált volumennel, dacára annak, hogy az OPEC adatai alapján csak 2020-ban mintegy 13 milliárd dollár értékben tudott exportálni. Az így felbukkant információk alapján az energiaválság okozta emelkedő kőolajárak nagyon kedvezően hatottak az algír kőolajbevételek alakulására. **A 2020-as exportszint fenntartása mellett, Algéria több mint 19 milliárd dollárral tudta bővíteni a kőolajból származó exportbevételeit. Az olajon kívül pedig a kitermelt fölgáz exportja is busás bevételt jelent a dinamikusan fejlődő ország számára. Már működő LNG-küldőterminálok találhatóak Oranban és Skikdában. Továbbá három fölgázvezeték segíti az európai gázexport megvalósítását:**

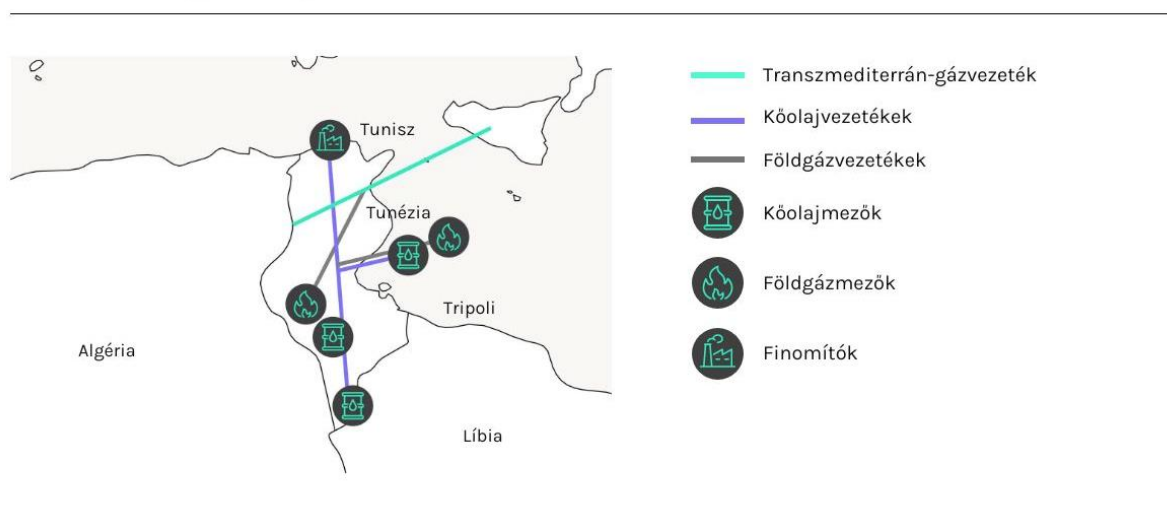
- + a Transzmediterrán-gázvezetéken keresztüli összeköttetés Tunéziával és Olaszországgal,
- + a MEDGAS-on keresztüli összeköttetés Spanyolországgal, és
- + a MAGHREB-en keresztüli összeköttetés Marokkóval.

Érdemes ugyanakkor megjegyezni, hogy politikai konfliktusok okán Marokkó és Algéria között nem, vagy csak minimális mértékben történik gázkereskedelem.

Tunézia leszakadozik a mezőnytől

Tunézia, hasonlóan a térség többi országához, számottevő szénhidrogén készletekkel rendelkezik, bár ezek közel sem érik el azt a volument, amelyekkel a szomszédos Algéria vagy Líbia büszkélkedhet. Az ország energiaföldrajzát tekintve kisebb-nagyobb földgáz- és kőolajkészletek találhatók a Gabès-öbölben, valamint további jelentős kőolajtartalékok a Ramel El Abiod síkság területén. A Gabès városában található LNG-terminál kulcsszereppel bír, nem csupán azért, mert fontos tranzitközpont, hanem mert a belföldi földgáz- és kőolajvezetékek is itt futnak össze, hogy aztán az energiahordozókat a gyéren lakott déli országrészből a sűrűbben lakott északi területekre szállítsák, például a Bizertében található finomítókhoz.

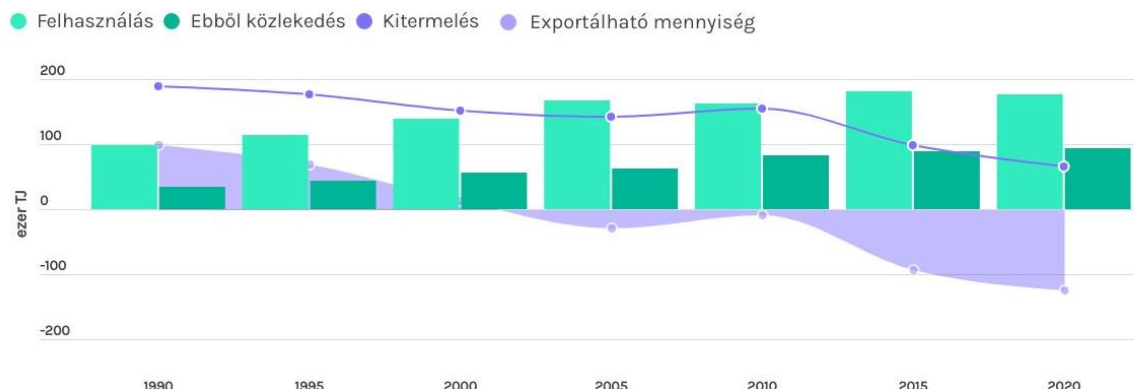
TUNÉZIA ENERGIAFÖLDRAJZA

Forrás: Századvég saját szerkesztés, [AE](#), 2023

Tunézia az első olyan Maghreb-ország, ahol a 2010-es évek elején zajló arab tavasz jelentős politikai átalakulást okozott, súlyos társadalmi nyugtalanságot és gazdasági nehézségeket okozva. A politikai változás kedvezőtlenül befolyásolta az ország kitermelését, ahogy ezt majd Líbia esetében még látványosabban láthatjuk. Tunézia kőolaj-kitermelését és felhasználását az alábbi ábrán szemléltetjük.

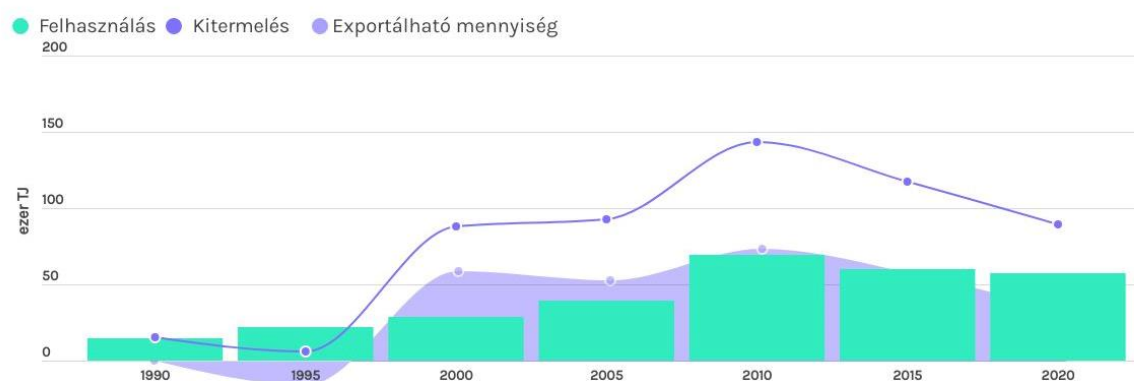
OLAJKITERMELÉS/-FELHASZNÁLÁS (TUNÉZIA)

Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Ahogy az látható, Tunézia kőolaj-kitermelése egyre inkább csökkent az 1990-es évektől kezdődően, miközben a felhasználása emelkedett. Ennek eredményeként az ország exportra alkalmas kőolajmennyisége elolvadt a 2000-es évekre. **Ezt követően az ország kőolajimportra kényszerült, amit a kitermelés növelésével részlegesen képes volt enyhíteni, ám 2010-ben a folyamat elakadt. Az ekkor kezdődő forradalmi időszak súlyos zavarokat okozott az ország kőolajiparában, ami a kitermelés meredek csökkenését okozta.** A 2010 és 2020 között időszakban az éves kőolaj-kitermelés mintegy 90 ezer terajoule értékben csökkent, ami körülbelül 1,4 millió hordónak feleltethető meg. Mivel a szomszédos Líbia hatalmas kőolajkészletekkel rendelkezik, valószínű, hogy Tunézia „háborús” áron képes a számára szükséges mennyiséget onnan beszerezni. A polgárháború sújtotta szomszédos országból az import az esetlegesen a saját kitermelési költségeinél kedvezőbb áron is alakulhat. A földgáz-kitermelés terén azonban kedvezőbb a helyzet ahogy az az ország földgáz-kitermelési és -felhasználási adataiból is látható.

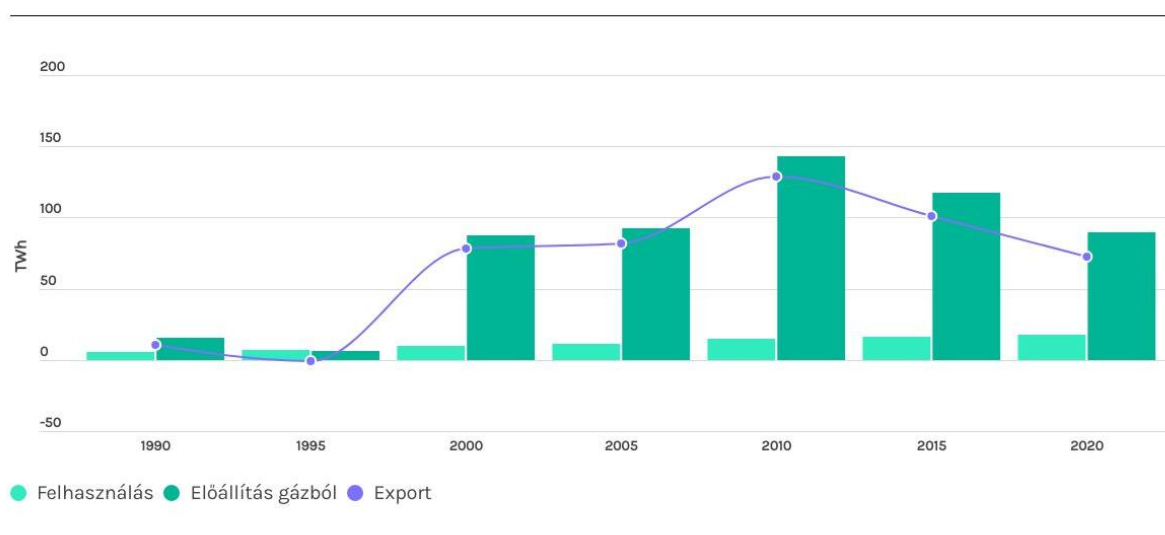
FÖLDGÁZKITERMELÉS/-FELHASZNÁLÁS (TUNÉZIA)

Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Tunézia az 1990 és 1995 közötti időszakban még jellemzően behozatalra szorult, addig a későbbiekben nettó földgázexportőrré vált. A kitermelés 2010-ig dinamikusan emelkedett, majd az arab tavasz itt is érzékeltette negatív hatásait. Bár a forradalom utáni időszakban meredeken csökkent a kitermelés, még így is számottevő exportlehetőségekkel rendelkezik az ország. **A földgáz felhasználása is erőteljesen emelkedett a teljes vizsgált időszakban, ám a káoszos belpolitikai években annak mértéke lecsökkent, majd stagnálni kezdett.** Mindezen folyamatok az ország villamosenergia-termelésében is határozottan megmutatkoznak, amely kizárólagosan a földgázból történő előállításra épül. Az ország saját villamosenergia-igényének többszörösét állítja elő földgázzal, amelyet exportál is a szomszédos országoknak. Bár e téren is visszalépés következett be a 2010-es éveket követően, ám még mindig jelentős exportkapacitásokkal rendelkezik. A forradalom kirobbanásának idején mintegy 128 terawatt óra többletet állított elő a saját felhasználásán felül, ahogy ezt a következő ábra is megmutatja.

VILLAMOSENERGIA-FELHASZNÁLÁS/-ELŐÁLLÍTÁS (TUNÉZIA)

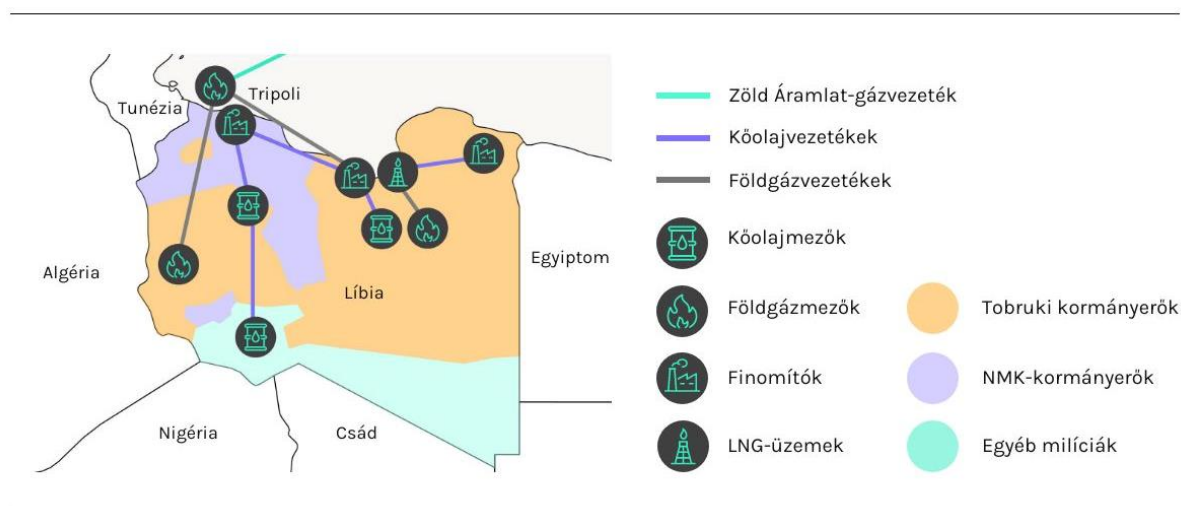

Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Líbiai energiaiparát megtépázta a polgárháború

A térség utolsó általunk vizsgált országa Líbia volt. Az ország hihetetlen szénhidrogén-tartalékokkal rendelkezik. A kőolaj tekintetében az afrikai kontinens egyik legnagyobb kitermelői közé sorolható, becsült készletei elérhetik a 48 milliárd hordós mennyiséget is. A földgáz esetében több kisebb onshore, Tripoli környékén pedig jelentős offshore mezőkkel rendelkezik. Érdeemes megjegyezni, hogy különböző szakértői csoportok még további jelentős készleteket prognosztizálnak a partmenti sekély vizekben, ugyanakkor ezek feltárását és kitermelését jelentősen nehezíti az országban még jelenleg is zajló polgárháború. Könnyen elképzelhető, hogy több európai szereplő is főként az ezekhez történő hozzáférés reményében igyekszik jó kapcsolatokat kialakítani az egyik, vagy másik fegyveres csoporttal. Az ország jelenleg három különböző frakció ellenőrzése alatt áll. A déli peremterületeit különböző törzsi milíciák, amíg a középső és keleti területeit a nyugati hatalmak által támogatott tobruki kormányerők tartják ellenőrzésük alatt. A fővárost és a környező területeket pedig a lázadó Haftar-tábornok és a hozzá hű NMK-kormányerők ellenőrzik. **Az ország ezen megosztottsága következtében a szénhidrogének-kitermeléséhez, -szállításához szükséges infrastruktúra is csak külön-külön áll rendelkezésre, azaz teljes egészében egyik frakció sem ellenőrzi az energiainfrastruktúra teljes egészét.** A legfontosabb kitermelési pontok és finomítók elhelyezkedését a következő ábrán szemléltetjük.

LÍBIA ENERGIAFÖLDRAJZA

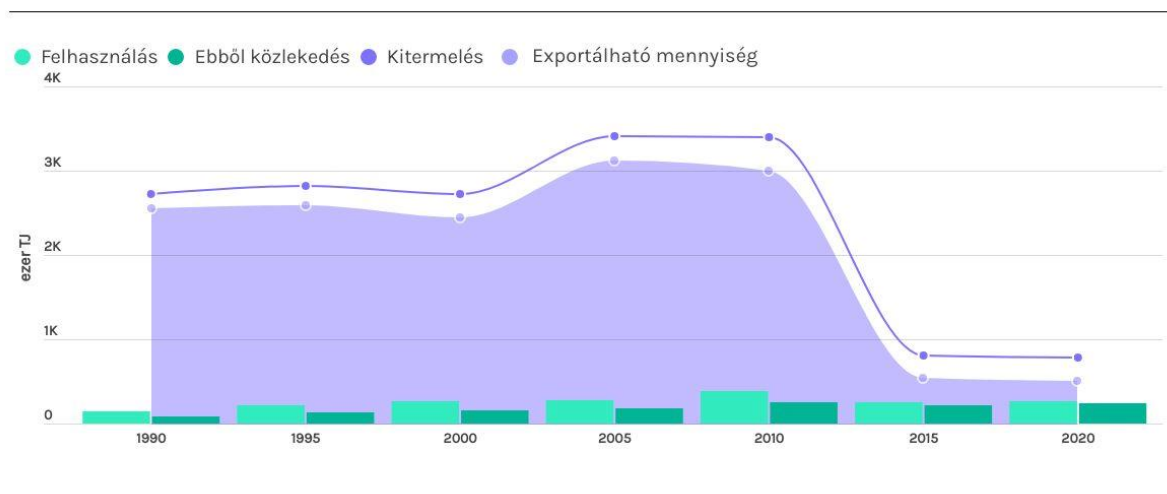

Forrás: Századvég saját szerkesztés, [AET](#), 2022 és [Liveuamap](#) 2023

A fenti ábrán látható viszonyrendszerek és a szükséges infrastruktúra megosztottsága ugyan kedvezőtlenül hat az ország kitermelésére, teljesen mégsem bénítja meg azt. A rendelkezésre álló információk szerint a szemben álló felek bizonyos mértékben

együttműködnek e téren. A következő ábrán az ország olajkitermelésének alakulását szemléltetjük.

OLAJKITERMELÉS/-FELHASZNÁLÁS (LÍBIA)

Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Az ország korábban igen tetemes kőolajkitermelése a 2010-es arab tavasz idején összeomlott. Amíg a zavargásokat megelőző időszakban mintegy 3,4 millió terajoule értékben mozgott a kitermelés, amiből mintegy 3 millió terajoule értékben exportáltak, addig a politikai destabilizáció után a kitermelés 800 ezer terajoule értékre csökkent. Bár az így kitermelt készletek még így is bőségesen fedezik az ország belső igényeit, sőt exportálni is tud, korán sem beszélhetünk már olyan jövedelmező volumenekről, mint ami a 2010-es évek előtt jellemezte az ország energiaiparát. Érdekes ugyanakkor megjegyezni, hogy a kitermelésre vonatkozó hivatalos adatok több helyen is pontatlanok lehetnek, lévén egy polgárháború sújtotta országról beszélünk. Elképzelhető, hogy a tényleges kitermelés és export jóval meghaladja a hivatalos szinteket, amelyet kevésbé követhető utakon juttatnak el az egyre energiaéhesebbé váló ázsiai gazdaságokba. De a kőolajimportra vonatkozó különböző adatbázisok alapján **számos európai országot is találhatunk a vásárlói oldalon**. Az Eurostat 2021-es kőolajimportra vonatkozó adatai alapján az EU összesen mintegy 46,6 millió tonna kőolajat importált a Maghreb-államokból. Ez a teljes importjának körülbelül 10,5 százalékát fedte le. A térség államai közül a legnagyobb mennyiségben Líbiából vásárolta ezt az energiahordozót, méghozzá 35,5 millió tonna értékben. **Látható, hogy bár Algériában és Tunéziában is vannak kitermelhető és értékesíthető készletek, a legnagyobb mennyiségben mégis egy polgárháború sújtotta országból vásárol Európa.** A vásárlók között mintegy 10

millió tonnás volumennel Olaszország vezeti a mezőnyt, amit Spanyolország 6 millió tonnával, majd Franciaország 3 millió tonnával követ. Jelentős mennyiség jutott még Ausztriába, Hollandiába, vagy éppen Görögországba is. Bár minden kétséget kizáróan nem jelenthetjük ki, hogy a vásárlások mögött csak és kizárólagosan geopolitikai érdekek húzódnak, ám érdemes visszatekinteni a fejezet elejére, ahol az infrastruktúra, kitermelési helyek elhelyezkedését és a frakciók által uralt területeket mutattuk be. Ezek alapján feltételezhetjük, hogy az országból történő kőolajvásárlás az ellenzéki erőknek lehet kedvezőbb, hiszen a kapcsolódó infrastruktúrát, kitermelési helyeket túlnyomórészt ők birtokolják. **Az európai exportból fegyvereket vásárolhatnak és folytathatják a harcokat.** A fölgáz esetében pedig a kormányerők számára lehet kedvezőbb az export, ugyanis az ehhez kapcsolódó kitermelési helyeket jellemzően ők birtokolják, bár ebben az esetben is találhatunk európai importot, mintegy 130 ezer terajoule értékben.

FÖLDGÁZKITERMELÉS/-FELHASZNÁLÁS (LÍBIA)

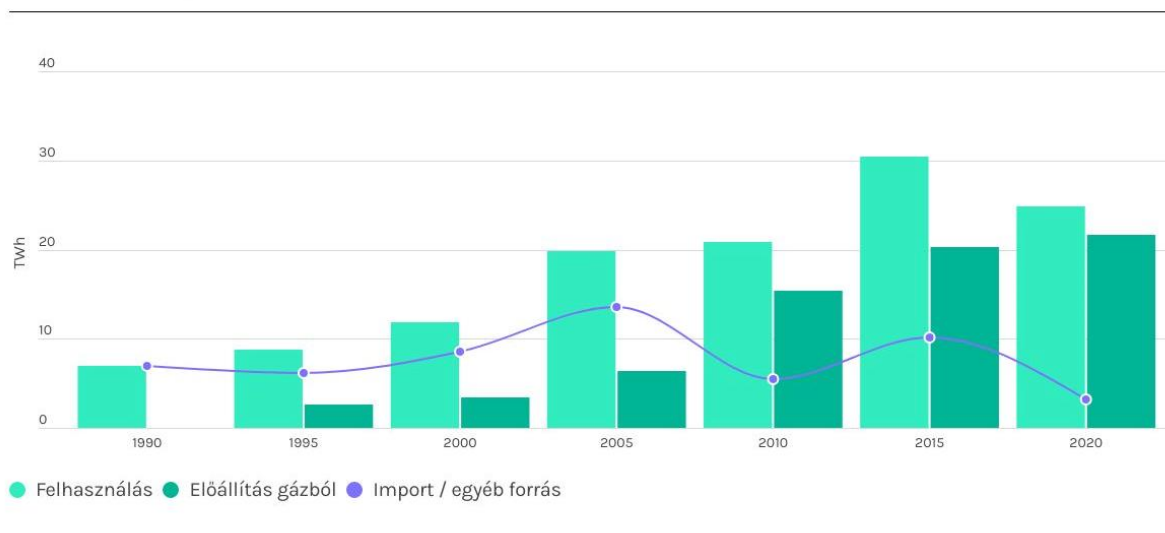

Forrás: Századvég-beclés, IEA, 2020

Ahogy az a fenti ábrán is látszik, az ország földgázkitermelése a 2000-es évektől kezdődően dinamikusabban bővült. Amíg a 2000-es évek elején még csak évi 223 ezer terajoule értékben termeltek ki földgázt a Tripoli környéki sekély vizekben, addig 2020-ra a kitermelés elérte a 494 ezer terajoule-t. Sajnos az arab tavasz és a nyomában kirobbant polgárháború itt is éreztette hatását, így 2010 után jelentősen lecsökkent a kitermelés, ám még így is jelentős a potenciálisan exportálható mennyisége a maga 469 ezer terajoule mennyiségével. A felhasználás 2005-ig folyamatosan emelkedett, ám az IEA adatai alapján azóta egy markáns csökkenés figyelhető meg. Ez igencsak különösen ható információ az ország

villamosenergia-felhasználás/-előállítás adataihoz hasonlítva, amelyet a következő ábrán szemléltetünk.

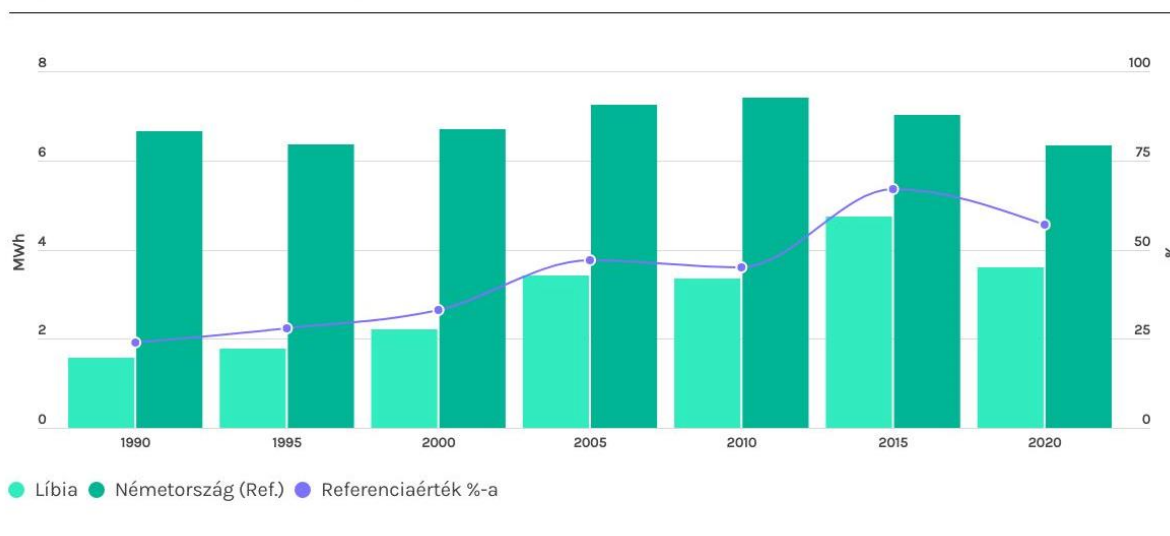
VILLAMOSENERGIA-FELHASZNÁLÁS/-ELŐÁLLÍTÁS (LÍBIA)

Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Líbia villamosenergia-felhasználása egészen 2015-ig folyamatosan emelkedett. A földgáz csak 1995-től jelent meg a villamosenergia-előállításban, majd a szerepe évről évre növekedett. A legutolsó 2020-as adatok alapján már majdnem teljes egészében ezen energiahordozóra alapozva történt a villamosenergia-igények kielégítése. Az egyéb források felhasználása, esetleges villamosenergia-import 2005-től kezdődően markánsan lecsökkent. Érdeemes ugyanakkor megjegyezni, hogy az ország földgázfelhasználásának teljes volumene 2015 után ismét csökkenni kezdett, miközben a villamosenergia-termelésben jelentősen nőtt annak felhasználása. Ez utóbbi könnyen lehet, hogy a háború sújtotta ország hibás vagy hiányos információszolgáltatásának következménye. Erre enged következtetni az egy főre jutó éves villamosenergia-fogyasztásra vonatkozó adatsor is. Ezen érték szoros korrelációban áll egy-egy ország általános fejlettségével is, ugyanis jellemzően a fejlett, jóléti társadalmakban rendkívül magas az egy főre eső villamosenergia-fogyasztás. A vonatkozó líbiai adatokat összevetettük a német értékekkel, így a következő ábrán megfigyelhető miképpen aránylik egymáshoz a két ország felhasználása.

EGY FŐRE JUTÓ VILLAMOSENERGIA-FELHASZNÁLÁS (LÍBIA)

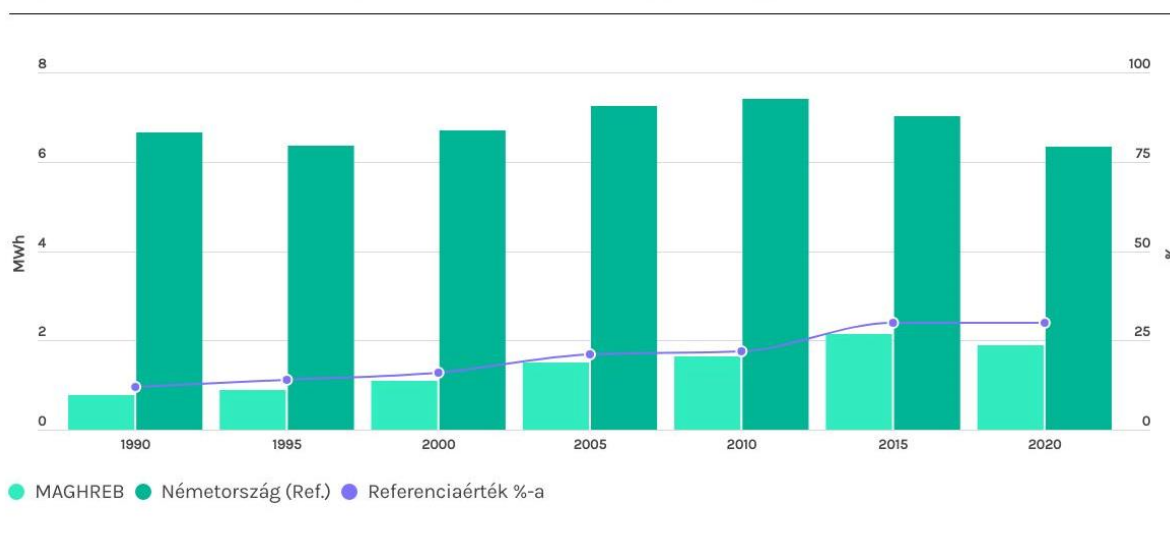
Forrás: Századvég becslés, IEA 2020

A 2010-es arab tavaszt megelőzően az ország egy főre jutó villamosenergia-felhasználása körülbelül a német referenciaszint 45 százalékát érte csak el. Bár ez még messze elmarad a fejlett országok felhasználási szintjétől, a Maghreb-térségben ez az egyik legmagasabb. **Ez megerősíti azon vélekedést, amely szerint a polgárháborút megelőző Kadhafi-érában Líbia volt az egyik, ha nem legfejlettebb ország a régióban.** Bár az adatok alapján öt évvel a harcokat követően növekedett az energiafelhasználás, az erre vonatkozó adatokat némi óvatossággal érdemes kezelni, de legalábbis különválasztani a fentebb említett fejlettségre vonatkozó párhuzamtól. Az ország jelenlegi gazdasági és társadalmi állapota alapján a legvalószínűbb, hogy csökkent az életszínvonal az országban. Amennyiben belátható időn belül rendeződnének az országban zajló kaotikus és méltatlan állapotok, úgy Líbia egy igen fontos kereskedelmi partnerré válhatna Európa számára. **Az itt található hatalmas szénhidrogén-készletek jelentősen erősíthetnék az európai kontinens ellátásbiztonságát, nem mellesleg az ebből befolyó összegek segítségével újjá is lehetne építeni az országot, ami hatékonyan csökkenthetné a migrációs nyomást a Földközi-tengeren.**

Jövőbeli kilátások: életszínvonal és migráció

A migráció kapcsán még érdemes megemlíteni egy további érdekességet, a villamosenergia-felhasználáshoz kapcsolódóan. A térség országainak közel 100 millió lakója van, nem számolva az afrikai és közel-keleti, Európába igyekvő tömegeket. Mint ahogy korábban említettük, az egy főre eső villamosenergia-felhasználás szoros összefüggésben áll az adott ország jólétével, fejlettségével, amelynek emelése a kormányzatok fő célkitűzése.

EGY FŐRE JUTÓ VILLAMOSENERGIA-FELHASZNÁLÁS (MAGHREB-RÉGIÓ)

Forrás: Századvég-becslés, IEA, 2020

Ahogy a fenti adatokból is jól látható, a Maghreb-régió országainak átlaga csak mintegy harmada a vonatkozó német referenciaértéknek. Azaz az itt élő 100 millió ember legjobb esetben is csak a német életszínvonal 30 százalékát éri el a villamosenergia-felhasználás szintjét alapul véve. Ahhoz, hogy a régió polgárai valaha is élvezhessék a jelenlegi európai kényelmet és fejlettséget, durván 453 ezer GWh extra elektromos kapacitás beépítésére lenne szükség, ami közel annyi, mint a referenciának tekintett Németország teljes éves villamosenergia-előállítás. Ekkora volumenű kapacitások kiépítéséhez csillagászati összegekre és nagyon hosszú időre lenne szükség, miközben a klímaváltozás és a migráció már most is óriási terheket ró a helyi kormányzatok vállára.

Félő, hogy ha ezen országok fejlődése megtorpan, miközben egyre komolyabb globális kihívásokkal kell szembenézniük, úgy a társadalmi és politikai rendszereik is meginognak. Ez akár egy több tízmillió újabb kivándorlási hullámot is elindíthat, aminek a célrégiója vélhetően Európa lesz.

Szerző:

Rozs Bálint, a Századvég Konjunktúrakutató Zrt. Energia- és Klímapolitikai üzletágának elemzője

Hortay Olivér, a Századvég Konjunktúrakutató Zrt. Energia- és Klímapolitikai üzletágának vezetője